

El final de la festa: els records d'Enzensberger

En diversos dels records que Hans Magnus Enzensberger recull a *Tumulto* hi apareix l'expresident de l'URSS Nikita Khrushov. WIKIPEDIA

simpàtic, una mica trapatrols, un home sense carisma però també desproveït de "la megalomania i la paranoia dels seus antecessors". En un segon viatge a l'URSS, l'any 1966 (de nou *gratis et amore*), Khrushov ja no hi és, però el nivell de benestar de la nomenclatura soviètica no ha parat de créixer. La falta de llibertat, el poder omnímode de la burocràcia, només és compensada per la calidesa humana (una part alíquota de la qual s'emporta Enzensberger cap a Alemanya concentrada en Maixa, la dona neuròtica i inestable de qui, tanmateix, s'ha enamorat perdudament).

La victòria del 'socialisme real'

Després de l'URSS vindrà Cuba, on és rebut amb l'abraçada generosa destinada sempre als "escriptors burgesos progressistes" d'Europa. També allí, tallant canya de sucre, Enzensberger tindrà l'ocasió de comprovar com la revolució esdevenia diabètica... i Fidel Castro era només un xerraire ineficaç.

Però "*el tumulto no acaba nunca; sólo cambia de lugar*". Cuba es clou (firmar manifestos en favor d'escriptors dissidents no hi ajuda) i tanmateix el Vietnam continua, i a Praga Dubcek és obligat a claudicar. Qui no obre els ulls llavors (i Enzensberger està molt despert) ja no té remei. El "socialisme real" ha derrotat definitivament el "socialisme amb rostre humà" i, amb això, les esperances de diverses generacions.

Per al final encara ens queda Ulrike Meinhof i un Volkswagen negre aparcat a la porta de casa, amb un guaita a dins, certificant les credencials antisistema de Hans Magnus. La banda Baader-Meinhof va fer els seus estralls -també tumultuosos-, però el nostre assagista no va cometre l'error, aquesta vegada, d'involucrar-s'hi seriosament.

Indulgència? Sempre és millor que la simple nostàlgia. No obstant això, quan la festa acaba el zumzeig a les orelles ens indica que potser hi hem begut massa. Però va ser tan divertit... ♦♦

TUMULTO
HANS MAGNUS
ENZENSBERGER
MALPASO
TRADUCCIÓ DE
RICHARD GROSS
250 PÀG. / 18,50 €

JOAN GARÍ

Saldar comptes amb el propi passat és una operació estimulants i comprensible. Quan, com és el cas, el protagonista del fet és un il·lustre company de viatge dels règims i les causes més recalitrants del marxisme internacional, el resultat pot ser morbosament incitador.

Hans Magnus Enzensberger és un escriptor multigenèric, poeta avesat i prosista elegantment meticulós, però amb *Tumulto* ens convoca a fer un repàs detallat de tots els llocs on, a les dècades dels 60 i 70, l'optimisme ideològic va propiciar escenaris de canvi més o menys crispats, i el seu paper en tot plegat. Estem davant d'una mena d'autobiografia resolta amb apunts presos d'ací i d'allà, incloent-hi una autoentrevista molt sucosa (res més normal que, ja que tots som dos -com a mínim-, un de nosaltres interroguem l'altre amb exigències i

humor de poli dolent). No esperem, per cert, autoabsolucions plenàries. Enzensberger assumeix el seu passat, però no n'està especialment orgullós. Com tots els joves, posseïa el grau d'idiotesa propiciat per la biologia, i per això voler salvar el món era un propòsit entranyablement comprensible. Afirma que no es va sentir especialment còmode recorrent la Unió Soviètica o Cuba a compte dels respectius eraris públics (convidat per la dictadura, més que pels proletariats), però no va deixar de fer-ho. Gràcies a això, en fi, tenim aquestes pàgines, plenes de la ironia, l'altura intel·lectual i la clarividència crepuscular d'un autor europeu imprescindible.

Alguns dels records replegats en aquest llibre tenen l'interès de l'apunt pres al natural i en la distància curta. El 1963, per exemple, una reunió d'escriptors a Moscou propicia la visita a la datxa de Nikita Khrushov. Enzensberger xala. Retrata el mandatari rus com un bocamoll

L'ESCUMA DE LES LLETRES

Ariadna, sense laberint

Poques vegades es pot titllar de gran esdeveniment algun fet relacionat amb la literatura catalana. Per això, una iniciativa com la que es va presentar aquest dimecres al departament d'Ensenyament és com un àle d'alegria enmig d'un panorama sovint molt dur. Es tracta del projecte Ariadna, un documental interactiu de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX (1939-1998) adreçat als centres de secundària. L'han dirigit Gemma Rodríguez i Laura Piaggio amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes, la Societat General d'Autors i Editors (SGAE) i la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). L'acte va ser presentat per l'escriptor, poeta i tècnic del departament d'Ensenyament Vicenç Llorca, que va remarcar-ne, segons les seves pròpies paraules, "la importància de disposar d'una eina com aquesta que uneix la literatura catalana amb la cultura digital i el món audiovisual". A la presentació també hi havia els altres agents actius que han fet possible aquesta feina: les seves directores, Laura Piaggio i Gemma Rodríguez, i també Laura Borràs, directora de la Institució de les Lletres Catalanes; Agneta Domínguez, de la Societat d'Autors, i Eduard Boet per part de la CCMA.

ARIADNA PER A TOTHOM

Que sigui pensat per al món de l'ensenyament no treu que el projecte Ariadna sigui interessant per a qualsevol ciutadà, que hi pot accedir entrant a www.ariadnadoc.cat. Així, el projecte es pot seguir passivament com un simple documental (en qualsevol cas, prou interessant) o, com si estiguessis llegint *Rayuela*, anar clicant a les pestanyes que se'ns van oferint, que obren el producte a informació audiovisual suplementària de tota mena.

Ariadna acaba amb paraules un pèl optimistes sobre la situació de l'autor català de finals del segle XX. Ens diu que, a la fi, aconseguim "alliberar-nos del pes de la història" i esdevenir simples escriptors que ens volem guanyar la vida, com en qualsevol altra cultura, escrivint. I ni ens hem alliberat de gaire res ni hem aconseguit guanyar-nos-hi gaire la vida. Però això serien figures d'un altre paner. I no treu que el projecte Ariadna sigui de les coses importants esdevingudes a la cultura catalana aquest 2015 que se'n va. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

Mesos amb erra
DIVERSOS AUTORS
Labutxaca

Labutxaca presenta *Mesos amb erra*, un recull de set narracions ambientades a la tardor o a l'hivern. L'aportació catalana passa per Pere Calders, Josep Pla i Mercè Rodoreda (l'esplèndid *Semblava de seda*). Hi ha, també, Truman Capote, Anton P. Txékhov, Isak Dinesen i Katherine Mansfield.

ASSAIG

El auténtico 'drama...'
MARTIN MILLER
Tusquets

Un dels títols clàssics de no-ficció de Tusquets és *El drama del niño dotado*, de la psicòloga Alice Miller. El seu fill Martin explica ara les traumàtiques conseqüències dels crims que la seva mare va observar d'adolescent durant la Segona Guerra Mundial. És una història tràgica i emotiva.

INFANTIL

La cova dels sabors
JOAN DE DÉU PRATS
Baula

L'ós panda que protagonitza *La cova dels sabors* està tip de menjar bambú. I al coala li passa el mateix amb les fulles d'eucaliptus. L'únic animal a qui se li acut canviar de dieta és la mona, i descobreix que tastant nous aliments la seva vida és millor. El llibre convida els més petits a seguir el seu exemple.